

120
CASA COALELOR
BIBLIOTECA PEDAGOGICA
2707

JEAN RACINE

IMPRICINATII

COMEDIE IN 3 ACTE

TRADUSĂ IN VERSURI

DE

EDGAR TH. ASLAN

BUCUREȘTI

Tipografia G. A. LAZAREANU, Episcopiei 3

1901.

JEAN RACINE

CASA ȘCOALELOR
BIBLIOTECA PEDAGOGICĂ

~~64483~~

60755 Dublet

~~No 2707~~

IMPRICINAȚII

COMEDIE IN 3 ACTE

TRADUSĂ IN VERSURI

DE

EDGAR TH. ASLAN

131516

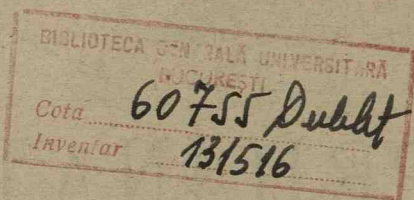

BUCUREȘTI

Tipografia G. A. LAZAREANU, Episcopiei 3
1901.

22727

1956

PERSOANELE

DANDIN, judecător
CHICANEAU
LEANDRU
L'INTIMÉ, secretar
PETIT-JEAN, portar
CONTESA DE PEMBEȘA
ISABELA, fiica lui Chicaneau

Scena se petrece într'un oraș din Normandia.

B.C.U. Bucuresti

C131516

RC257/02

N O T Ā

Comedia **Impricinații** (*Les Plaideurs*) a fost imitată de Racine după **Vespiele** lui Aristofan. Ea ridiculizează pe cei atinși de mania judecăților, manie care, se vede, a bintuit tot-d'aua omenirea. În același timp ascvirlă multe săgeți și în oamenii justiției, criticând apucăturile și nărarurile lor. În partea aceasta sunt, firește, pe lingă trăsurile generale potrivite pentru ori-ce veac, amănunte care și-au percut pentru cei mai mulți din noi rostul și nostimada de pe vremea lui Racine. Alusionile și glumele care țintesc lăcomia judecătorilor deprinși de a primi daruri de la impricinați și chiar a le pretinde; neomenia lor față de obiceiul barbar al torturei; modul de a pleda al avocaților, nu pot fi azi de ajuns gustate fără cunoașterea stărilor de atunci. Însă aceasta nu scade însemnător valoarea veselei comedii, pe care minunata caracterizare a tipurilor, vioiciunea dialogului și nesezata vercă comică o pun în rindul operelor de seamă ale clasicilor francezi din secolul XVII.

ACTUL I

SCENA I

PETIT-JEAN (trăgând după dânsu un sac mare cu procese)

Pe viitor nu-î bine, zău, să te bizueşti.
De-ai fost prea vesel Vineri, Duminică boceşti.
Intraî an la un jude ca slugă credincioasă ;
Spre-a 'i fi portar m'aduse dela Amiens d'acasă.
Voiaû Normanzii aştia de noi să-şi bată joc.
Dar, ştii, te 'nveţi să urlî cu lupii la un loc.
Aşa chiar, cu prostia-mi, eram o poamă bună,
Mă pricepeam a face să meargă treaba strună.
Cu pălăria 'n mână toţi cei mari îmi vorbeau :
«Fiî bun, mă rog matale!» păi! alt-fel nici puteau!
Dar fără de parale e gloria prostie.
Ce vreţi! eram întocmai portar de comedie.
Puteai să baţi la uşă, să mi te ploconestî,
Chip nu era să intri făr' să mă mitueşti.
Nu's banî? Rămâi afară ; şi uşa-mi sta 'ncuiată.
Trăgea folos şi D-nu ; cu dinsul cite-odată
Mai împărţeam frăţeşte. Printre-alte însărcinări
Indestulam eu casa cu fân şi lumânări.
Dar nu perdeam nimica. Dur la deal dur la vale,
Şi pentr'un pic de paie îmi rămânea parale.
Păcat că meseria-î prea mult îi sta în gînd :
El la şedinţă 'ntâiul şi ultimul, ori-când!

Ș'adesea dânsu, singur ar fi vrut a rămâne,
Spre a dormi acolo, făr' apă, fără pâne.
Ziceam din vreme 'n vreme: «Ei, D-le, la drept
«Prea ești des dimineață în ori-ce zi deștept.
«Iși cruță calul cine departe vrea s'ajungă.
«Bea, dormi, mănâncă bine, să ducem viață lungă.»
N'a vrut să ție seamă. Așa s'a ostenit
Ș'ast-fel a dus-o întruna c'azi toți îl cred smintit.
Pe rând, pe cei de-aice, a-î judeca voește.
Din nu știu ce psaltire mereu boscorodește,
De nu pricep nimica. Voește neapărat
Să doarmă 'n veci cu toca și 'n robă îmbrăcat.
A pus să taie capul unui cocoș odată
Fiind-că nu-l sculase la ora regulată.
Zicea că animalul pe bani s'a înțeles
Cu una din părți, care perdea într'un proces.
De când cu-acea sentință o ducem anevoe,
Căci să-î vorbesti de-afaceri nu dă fiu-său voe.
Il ținem zi și noapte; și trebue să-l ții.
Altmintrelea adio! ia-l dela pledoari!
Când cearcă să ne scape, să-î vezi, Doamne-agerimea!
Nici nu mai dorm, eă unu; de-aceea 'mă perd grăsimea.
Păcat; mă 'ntind într'una și casc neconținut.
Dar să vegheze ș'alții, eă perna mi-am găsit.
Zău! trebuî noaptea asta să-mi scot din osteneală.
Doar de-oî dormi în stradă, n'o să dau socoteală.
Somn bun!

(Se culcă la pământ).

SCENA II

L'INTIMÉ, PETIT-JEAN

L'INTIMÉ

Portar, eî! unde-î? eî!

PETIT-JEAN

D-ta eraî?

(aparte)

Il vezi cum să și teme c'oî prinde guturaî!

L'INTIMÉ

La naiba! așa de vreme ce faci aici în stradă?

PETIT-JEAN

Dar cine vreî ca veșnic într'un picior să șadă,
Pe-un om să-l tot păzească, s'audă gura lui?
Ce sbierete, măicuță! E dracu, gātu-mî puî!

L'INTIMÉ

Na!

PETIT-JEAN

Scărpînându-mî capul i-am spus odinioare
C'aș vrea să dorm o clipă. «Dă jalbă arătătoare
«Că vreî să dormî» răspune, și fără de-a glumi!
Istorisindu-ți numai și-mî vine a dormi.
Somn bun.

L'INTIMÉ

Somn bun? De unde! Să am tot zile rele
De te-oî lăsa... Ia, sgomot d'asupra ușei cele.

SCENA III

DANDIN, PETIT-JEAN, L'INTIMÉ

DANDIN (la fereastră)

Petit-Jean ! L'Intimé !

L'INTIMÉ (luă Petit-Jean)

Tst, tac!

DANDIN

Sunt numai eu.

S'aũ dus și temnicerii, că bun e D-zeu.

Dar dacă le-oi da vreme pot iarăși să compară.

Să 'ncalec decî fereastra și s'o tulesc afară.

Am ridicat ședința.

L'INTIMÉ

Cum sare !

PETIT-JEAN

Stăi, te-am prins !

DANDIN

Săriți, săriți, tâlhari!

PETIT-JEAN

Maș bine dă-te 'nvins.

L'INTIMÉ

De geaba, strigă 'n voe.

DANDIN

Săriți, mă asasină !

SCENA IV

LEANDRU, DANDIN, L'INTIMÉ, PETIT-JEAN

LEANDRU

Aud pe tata 'n stradă, aduceți-mi lumină.
Așa de dimineață ce cauți a pleca?
Cu noaptea 'n cap fugi. Unde?

DANDIN

Voesc a judeca,

LEANDRU

Pe cine? Doarme lumea.

PETIT-JEAN

Ba eă 's în privighere.

LEANDRU

Ce mai hârtii! Le 'ndeasă pân' pe la jaretiere.

DANDIN

Nu voi trei luni de zile pe-acasă să mai daă,
Și decî procese, acte, a trebuit să-mi iaă.

LEANDRU

Ce-o să mănânci?

DANDIN

Nu este bufet la trebuință?

LEANDRU

Și unde-o să dormi, tată?

DANDIN

In sala de ședință.

LEANDRU

Nu, tată, nu e bine d'acasă să lipsești.
Te rog să dormi la tine, la tine să prânzești.
E vreme s'aibă odată mai multă cumiinție;
Și pentru sănătatea-ți . . .

DANDIN

Îmi place boala mie.

LEANDRU

Bolnav și ești. Odihna ț'ar fi de mult folos.
O să te ved ca miine, chiar numai piele ș'os.

DANDIN

Odihnă? A! vrei ca tine și tată-tău s'urmeze.
Crezi că un jude n'are de cât să ospăteze,
Să umble ca berbantii pe stradă ștregărind,
Jucând cărți toată ziua și noaptea dănțuind?
Nu câștigăm noi bani cu-atâta ușurință
O panglică de-a tale mă costă o sentință.
De robă ți-e rușine? Fiu de judecător?
Fi . . . Cați să treci de nobil: ei, dragă, binișor!
La mine, 'n garderobă, al nostru neam își are
Portretele; privește-î: cu robă 'i fie-care,
Și-î bună meseria. Vezî cât e de bogat
La anul nou un duce și cât un magistrat.
Sfârșitul lui Decembre așteaptă-l să sosească.
La ce e bun un nobil? Ca să se ploconească.
Doar n'am văzut pe-atâția, din cei mai însemnați,
In degete suflindu-și, în curtea-mi, degerați,

Ținând sub haină mâna și sub mantie narea,
 In fine, întârtindu-mă, spre-a se 'ncălzi, frigarea ?
 Așa li-se cuvine. Ei, dragul meu băiat,
 Aă răposata-ți mamă ast-fel te-a învățat ?
 Sermana Bobineta ! Vai, spun în conștiință,
 Că n'a dat dânsa lipsă nici de la o ședință.
 Nici când, ferească sfântul, ea nu mă părăsea,
 Și Domnul numai știe ce mai câștig avea.
 De cât cu mâna goală să se întoarcă acasă
 Ar fi prădat bufetul de fețele de masă.
 Vezi tu, așa te poartă ca să te 'mbogățești.
 Dar tu ești prost.

LĂANDRU

Ai tată, aici te prăpădești.
 Ia-ți, Petit-Jean, stăpînul, și 'n casă-l du cu tine.
 Îl culcă 'n pat ; închide uși și ferestre bine.
 Nimic să nu rămână deschis, doar s'o 'ncălzi.

PETIT-JEAN

De geaba, că nici dracul nu l-ar putea păzi.

DANDIN

Mă duceți la culcare fără de formalitate !
 Ordonă vr'o sentință să dorm ? să mi s'arate.

LEANDRU

Dar în preparatoriū te culcă tată-acum.

DANDIN

Mă duc, dar să știi bine că n'o să dorm nici cum,
 Ca să vă fac în ciudă.

LEANDRU

Așa se potrivește.
Să nu-l lăsați o clipă. Tu, l'Intimé, oprește.

SCENA V

LEANDRU, L'INTIMÉ

LEANDRU

Puțin, făr' nici-un martor cu tine-o să vorbesc.

L'INTIMÉ

Ce, poate-ți trebuî paznicî ?

LEANDRU

Curat că-mî trebuesc.
Întocmai ca și tata, sunt prins de nebunie.

L'INTIMÉ

Nu vreî cum-va să judecî ?

LEANDRU

Să mă descopăr ție.

(Arătând casa Isabelei)

Cunoști tu casa asta ?

L'INTIMÉ

Pricep acu 'nsfârșit.
Bre! dar de dimineață amorul te-a rășbit.
Ți-e 'n minte Isabela, știam de mai nainte.
De miî de orî ți-am spus-o: frumoasă e, cuminte;

Dar Chicaneau, babacul, — vezi, seama aici să ieși, —
 Umblând tot cu procese, mănâncă zestrea ei.
 Cu cine n'are harță? Gândesc că 'n judecată
 De-o fi să mai trăiască va trage Franța toată.
 Aproape de-a lui jude mi s'a mutat. El vrea
 Mereu proces să facă, cel'alt sentinți să dea;
 Și dacă ți-o da fata, m'ar pune în uimire
 De n'o pâri pe popă, pe martori și pe mire.

LEANDRU

Știi asta ca și tine. Și totuși, oricum fie,
 Mi-e dragă Isabela.

L'INTIMÉ

Bun, ia-o de soție.
 Să intri 'n vorbă numai și treaba-î și sfârșită.

LEANDRU

Ași! nu se face lucru, cum crezi într'o clipită.
 Sălbatec e-al ei tată, ș'as fi respins de el.
 De nu poți să fii jude, aprod saū portărel,
 N'ai parte să-î vezi fata; ascunsă și 'ntristată
 Sărmana Isabela stă ca și 'ntemnițată,
 Își vede tinereța trecând cu văetări,
 În vînt a mea iubire, și zestrea-î în pledări.
 De va urma tot astfel o va ruina de grabă.
 Nu știi cum-va pe-aice pe vr'un pungaș de treabă,
 Ce ș'ar sluji amicii, pe banî, bine 'nțeleș,
 Pe vr'un aprod destoinic?

L'INTIMÉ

Na! ai și de ales.

LEANDRU

Dar

L'INTIMÉ

A ! sërmanul tată, de ce nu mai trăiește ?
 Era el tocmai omul ce-acum îți trebuie.
 El câștiga ntr'odată cât altu 'n șase luni.
 Erau isprăvi glorioase a sale-esecuțiunii.
 Ț'ar fi oprit careta unui prinț cât de mare.
 Ba 'ți aresta și prințul ; și dacă la spinare
 Se da trei-zeci de bețe în circumscripția sa,
 El două-zeci și nouă de sigur le 'ncasa.
 Dar despre ce e vorba ? Nu 's fiu de meșter doară ?
 Te voi servi.

LEANDRU

Tu însuți ?

L'INTIMÉ

Cât doi aprozi.

LEANDRU

Poți dară.

O falsă citațiune să ducă tatălui său ?

L'INTIMÉ

Hu ! hu !

LEANDRU

Ș'o scrisorică fetiței ?

L'INTIMÉ

Cred și eu.

Fac amândouă slujbe.

LEANDRU

Vin, vocea lui răsună.

Să stăm la chibzuire aiurea.

SCENA VI

CHICANEAU, PETIT-JEAN

CHICANEAU (ducându-se și întorcându-se)

Pază bună

La Brie, vă las să faceți, eu mult nu voi sta dus.

Băgați de seamă, nimeni să nu să urce sus.

La poștă-astă scrisoare trimisă-acum să fie.

Treți iepurași de casă să ieși din colivie

Și să mi-i duci îndată l'al meu procurator.

De vine secretaru-i, să-i dai un vinișor.

A! dă-i și sacu-acesta ce-atârnă la fereastră.

Atît? — Poate-o să vie să bată 'n ușa noastră

Un om nalt, slab, de care ca martor mă slujesc

Și care pentru mine se jură-orî cînd voesc.

Ș'aștepte. Merg la jude, căci o să iasă poate.

Acuși sunt patru. Aide să batem

PETIT-JEAN (crăpând ușa)

Cine bate?

CHICANEAU

Primește D-nu jude?

PETIT-JEAN (încezând ușa)

Ba.

CHICANEAU

Domnu secretar

M'ar asculta o clipă ?

PETIT-JEAN (încezând ușa)

Ba.

CHICANEAU

Dar D-nu portar ?

PETIT-JEAN

Sunt eă chiar, în persoană.

CHICANEAU

De-ți e cu bucurie,

Te rog, bea 'n sănătatea-mă.

PETIT-JEAN (luând baniș)

A! D-zeă te ție!

(Încezând ușa)

Dar vino mâine.

CHICANEAU

Baniș! eă, bănișoriă meă!

Drept e că'n ziua de-astăzi toți oamenii sunt răi.

Procesele odată nu'ți dau prea multă trudă.

Căștigaă câte unu de fie-care scudă.

Dar azi pe cât îmi pare, cu tot avutu-mă chiar,
N'aș fi măcar în stare să cumpăr pe-un portar.
Contesa de Pembeșă!.. Aice ne sosește,
Făr' îndoială vine cu-o treabă ce zorește.

SCENA VII

CONTESA, CHICANEAU

CHICANEAU

Nu-îi voe să mai intri.

CONTESA

Ei, uite, ce spuneam ?

Nu pot s'o scot în capăt cu slugile ce am.
Cu toată-a mea ocară de somn tot nu se lasă.
Silită sînt ca însămi să-î scol pe toți din casă.

CHICANEAU

A zis de sigur slugei să spue c'a eșit.

CONTESA

Eū una, 's două zile de cînd nu i-am vorbit,

CHICANEAU

Protivnicu-mă e tare și frica mea nu-î mică.

CONTESA

Ce-am pătimit eū află, și nu mai zi nimică.

CHICANEAU

Și doar eū am dreptate!

131 596

CONTESA

A! ce sentință-aū dat!

CHICANEAU

Fii D-ta arbitru, să vezi ce s'a 'ntâmpat...

CONTESA

Vai, D-le, să afli cu câtă mișelie...

CHICANEAU

În fond e-un fleac.

CONTESA

Ascultă, ce mi-se 'ntâmplă mie.....

CHICANEAU

Sînt cincîsprezece toamne saū douē-zeci, acuși,
 De cînd pe-un cîmp de-a mele trecu un mîgăruș,
 Se tăvăli prin iarbă, făcîndu-mî stricăciune.
 La judele de pace dădui reclamațiune.
 Am pus de-aū prins mîgarul. Expertu-a fost numit,
 Și dauna, un maldăr de fîn s'a prețuit.
 Iar după-un an sentința ce, ca ne'ntemeată,
 Acțiunea mi-o respinge. Făcuiū apel îndată.
 În timp ce partea-adversă prin judecată vrea
 Să capete-o sentință, — observă D-na mea, —
 Cu bani, apărătoru-mî, om plin de 'nțelepciune,
 Obține-o hotărîre pe-a mea reclamațiune,
 Și chiar câștig procesul. Atuncîa ce pat eū?
 Opozițiune 'n ciudă face-adversarul meū.
 Alt incident: în vreme ce-afacerea urmează,
 Găina părței mele fînațu'mî invadează.

Decisie ca Curții să fie raportat
 Cât fân pe zi găina putea să fi mâncat;
 Dă la dosar și asta. Aflându-ne în fine,
 În regulă cu toate, citație ne vine
 Pe ziua d'unsprezece April cincizecșitrei.
 Fă iar hârți, iar spese. Produs-am, adusei
 Anchete, referate, extracte și contracte,
 Raporturi și transporturi, verbalisări și acte,
 Noi fapte, contra-fapte, acțiuni ș'oposițiuni.
 Obțin și cărți regale și torn la probațiuni.
 Opt amânări, cincî cereri, chemări treizecșidouă.
 Vr'o douăzeci sechestre, popiri cincizecșinouă.
 În fine hotărârea. Perd, și cu cheltueli;
 Cincî, șase miș de livre, după-a lor socotelî.
 Nu-î judecată strâmbă? Nu-î hotărâre crudă?
 Și după cincîsprezece, douăzeci ani de trudă!
 Un lucru 'mî mai rămâne: recursul e al meu.
 Nu 's biruit cu-atâta. Dar D-ta, ved eă,
 Te judeci?

CONTESA

Slavă ție!

CHICANEAU

I-oiă face să asude!

CONTESA

Voiă să

CHICANEAU

Un braț de paie, cincî-șase miș de scude!

CONTESA

Judecățile-mî toate pe isprăvit eraă,
 D'abia dacă vr'o patru-cincî îmi mai rămâneaă:

De pildă cea cu soțu-mă, cealaltă cu-al meu tată,
 Și cu-ai mei fi; o, Doamne, ce lume blestemată!
 Nu știu ce născocire în minte le-a venit,
 Nicî în ce fel lucrară; dar ei au dobîndit
 O hotărâre care pe mine mă oprește
 Pe veci să fac procese, de-mă dau ce-mă trebuiește.

CHICANEAU

Să nu mai faci procese!

CONTESA

Să nu mai fac!

CHICANEAU

Urit!

Mă mir de-așa purtare.

CONTESA

Ei ce, m'au omorît!

CHICANEAU

Ce fel, așa persoană cu mâinile legate!
 Încaltea pensia ceea e de vr'o 'nsemnătate?

CONTESA

Aș viețui cu dânsa destul de binișor;
 Dar traiu fără de procese la ce-î folositor?

CHICANEAU

Vezi asta! In frigare ceî cu harțag ne-or pune
 Și să nu zicem boacă? Dar rogu-te a-mă spune,
 Câți anî sînt de când umbli cu judecăți?

CONTESA

Uitați;

Dar trebuie să fie trei-zeci.

CHICANEAU

Prea mult nu-î.

CONTESA

Vai!

CHICANEAU

Și care-ți este vârsta? Ai bună 'nfățișare.

CONTESA

De! vr'o șai-zeci.

CHICANEAU

Ce! tocmai aceasta-î vârsta 'n care
Ești bun să faci procese.

CONTESA

Las' că le-arăt ce pot.

Mi-oiu vinde și cămașa; iaă totul său pierd tot.

CHICANEAU

Dă-mi ascultare, Doamnă. Să-ți spun ce-ar fi cuminte.

CONTESA

Te-oiu asculta, mă crede, ca și pe-al meu părinte.

CHICANEAU

Aș merge l'al meu jude.

CONTESA

Da, merg, merg, Domnul meu.

CHICHANEAU

I-aș cade la picioare.

CONTESA

Da, o să-î cad mereu.

De mult am hotărât-o.

CHICANEAU

Dar rogu-te m'ascultă.

CONTESA

Da, Domnule, se vede c'ai cuminție multă.

CHICANEAU

Ai isprăvit?

CONTESA

Vezi bine.

CHICANEAU

Aș merge negreșit

La jude și...

CONTESA

O! Doamne, ce om bun am găsit!

CHICANEAU

De nu sfârșești cu vorba, eă tac.

CONTESA

Ce 'ndatorire

Îmi faci, Domnule! 'Mî vine să mor de mulțumire.

CHICANEAU

Aș merge dar la jude, aș...

CONTESA

Da.

CHICANEAU

O ți-i mereu?

I-ași spune: uite...

CONTESA

Tocma!

CHICANEAU

Legăți-mă! ori zău...

CONTESA

Pe mine să mă lege? Ce vorbă!

CHICANEAU

Asta-îi lată!

CONTESA

N'o să las să mă lege.

CHICANEAU

Dar știi că ești ciudată!

CONTESA

Nu! nu!

CHICANEAU

Habar, n'ai Doamnă, cum o să isprăvesc.

CONTESA

Te trag în judecată; doar să nu mai trăesc!

CHICANEAU

Dar . . .

CONTESA

Nu voiŭ să mă lege, nu voiŭ, și ce-o să fie?

CHICANEAU

Femeii, când îi intră în cap vr'o nebunie.....

CONTESA

Nebun tu!..

CHICANEAU

Doamnă, Doamnă!

CONTESA

Legată? de ce? cum?

CHICANEAU

Ei, Doamnă . . .

CONTESA

Na, vorbește, parc' aș fi nu știŭ-cum!

CHICANEAU

Dar Doamnă . . .

CONTESA

Un nemernic, ce lumea hărțuește
Să-mi dee sfaturî!

CHICANEAU

Doamnă!

CONTESA

Tot de măgari vorbește!

CHICANEAU

M'aprint! . .

CONTESA

Maî bine, dragă, de paie țî-ai vedea.

CHICANEAU

Fierb, Doamnă! . .

CONTESA

Uite prostul!

CHICANEAU

A! martori de-aș avea!

SCENA VIII

PETIT-JEAN, CONTESA, CHICANEAU

PETIT-JEAN

Privește ce maî larmă la ușa-ne se face.
Duceți-vă aiurea și chiuiți în pace.

CHICANEAU

Fiî, Domnule, fiî martor...

CONTESA

Că D-lui e-un prost.

CHICANEAU

Auzi? Mă rog înseamnă al Dumisale rost.

PETIT-JEAN (Contesef)

Astfel de vorbă, Doamnă, nu trebuî să se spună.

CONTESA

Ba, că-l și prinde bine să-mi zică el nebună!

PETIT-JEAN (lui Chicaneau)

Nebună? Asta-î groasă! De ce ai insultat?

CHICANEAU

Dam sfat.

PETIT-JEAN

O!

CONTESA

Da, ca însămi să mă dau de legat!

PETIT-JEAN

O! Domnule!

CHICANEAU

Dar bine, nu vrea să mă asculte!

PETIT-JEAN

O! Doamnă!

CONTESA

Ce crezi oare, c'aș suferi insulte ?

CHICANEAU

O hîrțagoasă !

PETIT-JEAN

Ajunge !

CONTESA

Un buclucaș !

PETIT-JEAN

Țst, eî !

CHICANEAU

Ce nu măi poate face procese.

CONTESA

Și ce vrei ?

Ce te privește-aceasta ? falit făr' de rușine,
Tâlhar, om de gâlceavă.

CHICANEAU

Prea bine, foarte bine.

Staî, un aprod de grabă !

CONTESA

Da, un aprod, că-î zor !

PETIT-JEAN (singur)

Să legî și 'mpricinațîi și pe judecător !

ACTUL II

SCENA I

LEANDRU, L'INTIMÉ

L'INTIMÉ

Nu le pot face toate, ți-am spus-o în tot felul,
Să faci pe comisarul, cum fac pe portărelul.
De-ajuns ca'n uniformă să vii pe urma mea,
Și o să-ți fie lesne să convorbești cu ea.
Peruca asta blondă, pēr negru să devie,
Impricinații ăștia nici gând n'aū să te știe.
Când vin să se închine la cel ce te-a născut
Abia vezi că afară lumină s'a făcut.
Dar oare cum îți place contesa ceea care
Mi-e de noroc trimisă spre marea-mi desfătare,
Ce 'ndată ce, sërmana, mă vede cât colo,
'Mî-aduce-o citațiune s'o daū lui Chicaneau,
Pe care pentru-o vorbă îl trage 'n judecată:
Că adică îi spuse că-î o descreerată,
Că de legat e bună, și alte bunătăți,
Cuvinte dulci, podoaba orî-cărei judecăți.
Dar nu mi-a'î spus nimica de-a mea învestmântare,
De semăn cu aproziî ca port și 'nfățișare?

LEANDRU

Ești de minune.

L'INTIMÉ

Fie; dar ceea ce știu, e
 Că-mi rabdă-acum spinarea și inima orî-ce.
 Orî-cum, citația iat-o și ia-ți scrisorica.
 O va primi Isabela; n'ai frică de nimica
 Dar dacă ții să fie acest contract semnat
 In urma mea aice să vii ne'ntârziat.
 Scornești că 'n casu-acesta d'anchetă e nevoe
 Și față chiar cu tatăl faci curte după voe.

LEANDRU

Să nu 'ncurci citațiunea cu răvășelul meu.

L'INTIMÉ

Nu, dați răvașul fetei, citez pe tatăl său.
 Fugi.

(Bate la ușa Isabelei.)

SCENA II

ISABELA, L'INTIMÉ

ISABELA

Cine e ?

L'INTIMÉ

Prieten.

(aparte)

E vocea dumisale

ISABELA

Pe cine și ce cauți aici ?

L'INTIMÉ

Mă rog matale,
Să fii așa de bună și să bine-voești
Această citațiune din mâna-mă s'o primești.

ISABELA

Nu, domnule, mă iartă, streină-s de-al de-aceste.
Dar o să vie tata și el va ști ce este.

L'INTIMÉ

Atunția, domnișoară, e dus de-acasă?

ISABELA

Dus.

L'INTIMÉ

Al d-tale nume pe citațiune-î pus...

ISABELA

Dar, d-le, drept alta mă ieî fără'ndoială.
Deși eü n'am procese, știü că nu's pricopseală,
Și dacă toți ca mine de ele s'ar feri
Aî d-tale semenî de foame ar muri.
Adio.

L'INTIMÉ

'Ngădueste...

ISABELA

Nu'ngăduesc nimică.

L'INTIMÉ

Nu este-o citațiune.

ISABELA

Povești !

L'INTIMÉ

E-o scrisorică.

ISABELA

Da, da, te cred !

L'INTIMÉ

Citește.

ISABELA

Nu mă înșelî ușor.

L'INTIMÉ

E de la d-nu.....

ISABELA

Adio !

L'INTIMÉ

Leandru.

ISABELA

'Ncetișor !

E de la d-nu.... ?

L'INTIMÉ

Drace ! dar ce mai tevatură
Pân să-mî dai ascultare ! Mi-e sufletul la gură.

ISABELA

A ! L'Intimé, mă iartă, căci ochii mi-aŭ greșit.

L'INTIMÉ

Nu! nu! inchide-mă ușa în nas cum ai voit.

ISABELA

Puteam sub haina asta să te ghicesc pe tine?
Dar dă.

L'INTIMÉ

Par'că deschideți la vre-un om de bine?

ISABELA

Ei, dă-o.

L'INTIMÉ

Auzi vorbă!

ISABELA

Ei, n'o mai da, n'o voi.
Poți cu scrisoarea ceea să te duci înapoi.

L'INTIMÉ

Poftim. Dar altă-dată să n'ai așa iuțeală.

 SCENA III

CHICANEAU, ISABELA, L'INTIMÉ

CHICANEAU

Da, sunt un prost, un șmecher dup'a ei socoteală.
Dar un aprod din parte-mă o va plăti pe plac,
Și îi voi face una cum știu eu să le fac.

Că i-am luat nainte îmi pare foarte bine ;
 Nicî c'o să mă citeze ea cea d'intîi pe mine.
 Dar ce ! un om vorbește cu fiica mea ? Ba zău,
 Citește o scrisoare ! I-a scris vr'un firtîgău.
 Să ne-apropiem.

ISABELA

Ți-e sincer stăpînul ? ar fi cu cale
 Să'l cred ?

L'INTIMÉ

Nicî nu mai doarme : ca tatăl d-tale,
 Se chinuește groaznic, ș'o să... (zărînd pe Chicaneau) v'arate el
 Că un proces cu dînsul nu-î lucru ușurel.

ISABELA (zărînd pe Chicaneau)

A ! tata ! (luî l'Intimé) Mergî și spune că noi vom fi în stare
 In contra lor să facem o vrednică-apărare.

(Rupînd hîrtia.)

Na, uite-ți citațiunea ; ne și temeam de ea !

CHICANEAU

Ce fel ! O citațiune citea copila mea ?
 A neamului tîu fală prin tine nu s'o stinge !
 Veî ști să-ți aperi zestrea. Vin fiica-mî, al meî sînge !
 Să știî că o să-ți cumpăr colecția de legî.
 Dar să nu rupî citațiî, căci cu rîu te alegî.

ISABELA (luî l'Intimé)

Le zi să fie siguri că n'aî să mă 'ngrozească ;
 Și dacă țîn să'mî placă, și la mai mult poftească.

CHICANEAU

Nu te 'nfulă.

ISABELA (luă l'Intimé)

Adio.

SCENA IV

CHICANEAU, L'INTIMÉ

L'INTIMÉ (pregătindu-se să scrie)

Bun, vom verbalisa.

CHICANEAU

Te rog nu ține 'n seamă nesocotința sa.
 Nu știe ce sunt astea, ș'apoi, am cinste-a-ți spune,
 Bucățile 's aice și eă la loc le-oii-pune.

L'INTIMÉ

Nu.

CHICANEAU

Oiu citi-o lesne.

L'INTIMÉ

Nu sunt om rău, să vezi.

Am copia la mine.

CHICANEAU

A! zău mă 'nduioșezi.

Dar nu știu cum se face, mă uit, mă uit 'nainte,
 Și fața d-tale nu mă-o aduc aminte.
 Pe mulți aprozi știu doară

L'INTIMÉ

De mine să întrebî.
Destul sunt de destoinic în ale noastre trebî.

CHICANEAU

Cred. Cine te trimite ?

L'INTIMÉ

O doamnă oare-care
Ce te stimează foarte și are poftă mare
Ca 'n urma citațiunei, ce aveam a'ți arăta,
Să-î faci îndată scuze, ca doar te va erta.

CHICANEAU

Aud ? N'am spus la nimeni cuvinte înjurioase.

L'INTIMÉ

O cred, căci n'aî de sigur decît porniri frumoase.

CHICANEAU

Ia să vedem : ce-mî cere ?

L'INTIMÉ

Ar vrea să spuî curat,
In fața unor martori, că ești încredințat
Că d-sa 'î cuminte și nici cum desuchiată.

CHICANEAU

Ei, lasă, că-î contesa !

L'INTIMÉ

Ți-e slugă prea plecată.

CHICANEAU

Îi sunt plecată slugă.

L'INTIMÉ

Ești binevoitor,

Zău, domnule.

CHICANEAU

Da, Ți poți spune că un aprod dă zor
Spre a-ți înmâna din parte-mi aceea ce poștește.
Ba o plăti bătutul amenda! de, gîndește!
Ia să vedem ce cîntă: Hon... «Treî Maî, fiind dat
«C'a spus fără dreptate că-ți bună de legat,—
«L'aceasta ne'ndemnându-l nîmic decît șicana,—
«Prea înălțata doamnă Yolanda de Cudana,
«Contesă de Pembeșă, Orbeșă ș'alte-așă,
«Făr' de întîrziere se va înfățișă
«La casa d-sale; ș'acolo, în gura mare,
«In fața-a patru martori și un notar,—bre Ți tare!—
«Cel domn Hierôme va spune, curat și lămurit,
«Că el n'o crede toantă, nici că s'ar fi smintit.
«*Le Bon*»—Pe d-voastră, mă rog, ast-fel vă chiamă?

L'INTIMÉ

Așa, dacă-mi dați voe (a parte). Nainte fără teamă.

CHICANEAU

Le Bon! vre-o citațiune cu-ăst nume nu s'a dat.
Le Bon, iubite...

L'INTIMÉ

Ordin?

CHICANEAU

Te cred un blestemat.

L'INTIMÉ

Ba sînt un om de treabă, să aibî încredințare.

CHICANEAU

Dar și din toată țara pungașul cel mai mare.

L'INTIMÉ

Nu eü, domnule dragă, altmintreli o să-ți spun.
Dar mi-î plăti-o bine, fiind-că ești prea bun.

CHICANEAU

Să ți-o plătesc ? cu palme.

L'INTIMÉ

Ți-admir mărinimia.

Dar mi-î plăti-o strașnic.

CHICANEAU

Te 'ntreci cu-obrăsnicia.

Na, na, primește-ți plata.

L'INTIMÉ

O palmă ! stai c'am scris.

«Ș'acel Hierôme, protivnic la tot ce i s'a zis,
«Pe mine chiar, aprodul, la față mă atinse,
«Ba chiar și pălăria drept în noroiu m'î-o 'mpinse»

CHICANEAU (dîndu-î un picior)

Adaogă și-aceasta.

L'INTIMÉ

Bun, asta-î banî peșin.
 Imî trebuî. «Și părându-î aceasta prea puțin,
 «A dat și cu piciorul». — Aî, domnule, 'nainte, —
 «Pe urmă, tot numitul, sosi, ca scos din minte,
 «Ca să sfășie zisul present proces-verbal».
 Aî, scumpe domn, încaltea să pot să-ți zic halal!
 Nu te opri în cale.

CHICANEAU

Pungașule!

L'INTIMÉ

Fă bine,
 Vre-o câte-va bastoane ș'o fi frumos de mine.

CHICANEAU (apucând un baston)

Așteaptă! Oiî cunoaște de e aprod.

L'INTIMÉ (stând gata să serie)

Nu sta.

Am patru prunci acasă.

CHICANEAU

A! oare mi-î ierta?

Nu te-am luat o clipă drept un aprod, mă crede.
 De! omul se înșală chiar când prea bine vede.
 Grozav de rău imî pare că fui așa nerod
 Aprod ești, nu e vorbă, cumplit ești de aprod!
 Dă-mî mâna; căci aproziî sunt lucru sfînt la mine,
 Căci bietul tata 'ntr'una mî-a spus, ca sfat de bine,
 D'aproziî să'mî fie teamă ca și de D-zeu.

L'INTIMÉ

Nu bați așa de eftin pe-orî-cine, domnul meu.

CHICANEAU

Zău, nu mai fă procesul.

L'INTIMÉ

Ba sluga. Răsvrătire,
Picior, bastoane, palmă. A!

CHICANEAU

Fă-mi o mulțumire,
Și mi-le 'napoiază.

L'INTIMÉ

De-ajuns că le primiți.
Nici pentru o mie scude nu ți le-aș da, să știți.

SCENA V

LEANDRU (îmbrăcat ca comisar), CHICANEAU, L'INTIMÉ

L'INTIMÉ

Bun, iată comisarul ce chiar la timp apare.
Ființa d-tale e-acum trebuitoare.
Te 'nștiințez că mie, ăst domn, aici present,
Mi-a dat goșcogea palmă în formă de present.

LEANDRU

Cum dumitale?

L'INTIMÉ

Mie, vorbind persoanei mele.
Plus un picior, și idem insulte foarte grele.

LEANDRU

Ai martori la aceasta ?

L'INTIMÉ

Na, pipăie coala,
E caldă a lui palmă ș'acum pe fața mea.

LEANDRU

Flagrant delict atunci și crimă dovedită.

CHICANEAU

M'am dus!

L'INTIMÉ

Pe urmă fica-î, sa-î ast-fel bănuită,
Imi rupse o hârtie, bucăți, bucăți, strigând
Că să urmă-î 'nainte și c'ar avea de gând
In ciudă să ne facă.

LEANDRU (lui l'Intimé)

Aici aduceți fata.
Ved că tot neamul ăsta la resvrătire-î gata.

CHICANEAU (a parte)

Nici mai încap vorbă, de-un farmec sînt orbit.
De știu eu pe vre unul să fiu afurisit!

LEANDRU

Pe un aprod să-l bată! Dar răsvrătita-apare.

SCENA VI

ISABELA, LEANDRU, CHICANEAU, L'INTIMÉ

L'INTIMÉ (Isabelei)

Ai știre că'î Leandru ?

LEANDRU

Adevărat e oare
Că ai sfidat aice pe-acest funcționar,
C'ai zis în gura mare că n'ai de noi habar ?
Te chiamă ?

ISABELA

Isabela.

LEANDRU

Inseamnă. Acuma spune
Câți ani ai ?

ISABELA

Opt-spre-zece.

CHICANEAU

Maî mult se poate pune ;
Dar lasă, n'are aface.

LEANDRU

Ești măritată orî nu ?

ISABELA

Nu, domnule.

LEANDRU

Rîzi? scrie că rîsul nu'și ținu...

CHICANEAU

De măritat nu trebuî să le vorbești la fete.
Privesc pe neamuri numai asemenea secrete.

LEANDRU

Inseamnă că 'nterupte.

CHICANEAU

Dar nici nu m'am gândit.

(Isabelei)

Ia seama: tot ce'i spune să fie cumpănit.

LEANDRU

Mă rog, să nu te tulburi. Răspunde-ne în pace.
Noi nu voim să facem nimic ce ți-ar displace.
Dar prin aprodul ăsta nu ți-s'a înmănat,
Aici chiar, o hârtie?

ISABELA

Așa e.

CHICANEAU

Minunat!

LEANDRU

Lăsat-ai necitită și'ai rupt acea hârtie?

ISABELA

Ba, domnule, am citit-o.

CHICHANEAU

Prea bine.

LEANDRU

Aide scrie.

Și pentru ce ai rupt-o ?

ISABELA

Căci frică îmi era
Că din pricina-î tata prea mult s'o supăra,
Că dacă va citi-o va fi prins de mânie.

CHICANEAU

Și fugi tu de procese ! Asta-î neomenie !

LEANDRU

Ast-fel dar nu de ciudă ai rupt-o în bucăți,
Vrând celor care-aū scris-o dispreț să le arăți ?

ISABELA

Dispreț n'am pentru dînșii, nici să-î urăsc nu-mi vine.

LEANDRU

Bun. Scrie.

CHICANEAU

Cum se vede că seamănă cu mine !
Răspunde de minune.

LEANDRU

Și totuși, — o vedești, —
Pe cei ce poartă robă mult îi desprețuești.

ISABELA

De robă-a mea vedere fu ori-și-cînd jignită,
Dar astă ură 'ncepe a fi mai potolită.

CHICANEAU

Sărmana ea! Las', lasă! frumos te-oiă mărta,
Căt oiă putea mai iute, de nu m'o prea costa.

LEANDRU

Justiției, se vede, pe plac voești a-î face.

ISABELA

Voiă face totu'n lume, ca doar nu-ți voiă displace.

L'INTIMÉ

Acum să iscălească.

LEANDRU

Orî-cînd va trebui
In deposiția asta mereu vei stărui?

ISABELA

N'ai grijă, Isabela nu este schimbăcioasă.

LEANDRU

Subscrie. Merge bine, justiția'î voioasă.

(lui Chicaneau)

Ce! poate nu'î subscrie?

CHICANEAU

Ba da, și mă grăbesc.
La tot ce spuse dânsa subscriu fără să gîndesc.

LEANDRU (incet Isabellei)

Stă totul de minune. Dorința-mi se 'mplinește.
Contractu-î scris cum trebuî și dînsul iscălește.
Pe-a sa iscălitură va fi el condamnat.

CHICANEAU (a parte)

Ce-î spune? De-al ei spirit s'arată încântat.

LEANDRU

Adio. Fiî cu minte pe cît ești de frumoasă.
N'aî grijă de nimica. Aprod, o du acasă.

(luî Chicaneau)

Și dumneata, haî.

CHICANEAU

Unde?

LEANDRU

Urmează-mă îți zic.

CHICANEAU

Dar unde?

LEANDRU

Veî afla-o. Haî, mergî, saû te ridic.

CHICANEAU

Cum?

SCENA VII

LEANDRU, CHICANEAU, PETIT-JEAN

PETIT-JEAN

Nu-mi văzurăți domnul? vă 'ntreb pe d-voastră
Pe unde apucat-a? pe ușă-orî pe fereastră?

LEANDRU

Na, alta!

PETIT-JEAN

Nu știu unde feciorul lui s'a dus.
Cât despre tată, e unde cel necurat l-a pus.
Cerea piper și sare cu îndărătnicie,
Și eu m'am dus firește pân' în sofragerie,
O solniță să-î caut; iar el a dispărut
Pe când lipseam.

SCENA VIII

DANDIN (la băgeagă), LEANDRU, CHICANEAU, L'INTIMÉ,
PETIT-JEAN

DANDIN (la băgeagă)

V'ajunge! Destul! n'ați mai tăcut?

LEANDRU

Mărite Doamne!

PETIT-JEAN

Uite-l, că pe uluci se urcă!

DANDIN

Cu cine-aveți aface? ce daraveri vă 'ncurcă?
Acei cu robă cine's? Sunt avocați pe-aici?
Vorbiți.

PETIT-JEAN

O să condamne acum și pe pisici.

DANDIN

Mă rog, cu secretaru-mi avut-ați întâlnire?
De vă cunosc procesul, vă poate da el știre.

LEANDRU

De-acolo trebuie să-l iaș neapărat.
Aprodule, i-a seama l'al nostru arestat.

PETIT-JEAN (recunoscându-l)

O! Doamne!

LEANDRU

Vai de tine, o vorbă de vei spune.
Urmează-mă.

SCENA IX

CONTESA, DANDIN, CHICANEAU, L'INTIME

DANDIN

Ci dați-mi a voastră petițiune.

CHICANEAU

Făr'voia d-tale mă ține-acest aprod.

CONTESA

Cum asta, Doamne sfinte! zăresc pe domnu'n pod!
Ce face-acolo?

L'INTIMÉ

Acolo ședințele își ține.

Poftim, vi se dă voe.

CHICANEAU

S'aũ năpustit pe mine,
Mă 'ncarcă de insulte, ș'ast-fel fiind, veneam
Să mă plâng dumitale.

CONTESA

Să mă plâng și eu vream.

CHICANEAU ȘI CONTESA

'Naintea d-voastră sosi adversa-mi parte.

L'INTIMÉ

Știi una? la gâlceavă o să iaũ și eu parte.

CHICANEAU, CONTESA, L'INTIMÉ

Eũ pentru o citațiune veniți la d-ta.

CHICANEAU

Pe rând dreptatea noastră se cade-a ne-arăta.

CONTESA

Dreptatea-i? Tot ce spune sunt născociri scîrboase.

DANDIN

Ei, și de ce vă plângeți?

CHICANEAU, CONTESA, L'INTIMÉ

De vorbe înjurioase.

L'INTIMÉ

Precum și pentru-o palmă, ce'n plus primit-am eu!

CHICANEAU

Nepotul dumitale mi-e văr bun, domnul meu.

CONTESA

Cordon procesu-mă știe, te-o pune el pe cale.

L'INTIME

Sunt fiu din floră al unui spițer al dumitale.

DANDIN

Ce titluri?

CONTESA

Eu 's contesă.

L'INTIME

Eu sunt aprod de mult.

CHICANEAU

Burghez. Deci...

DANDIN

Dați nainte, pe toți eu vă ascult.

(Se retrage de la băgeagă.)

CHICANEAU

Zic, domnule...

L'INTIMÉ

Ei na-ți-o! Priviți cum o tulsește!

CONTESA

Vaî nouă!

CHICANEAU

Așa de iute ședința se sfârșește?
Măcar nici două vorbe n'am apucat să-î spuî!

SCENA X

LEANDRU (fără robă), CHICANEAU, CONTESA,
L'INTIMÉ

LEANDRU

De sgomotul acesta, știți că suntem sătuî?

CHICANEAU

Vreaî, domnule, să intru.

LEANDRU

Dar nu e cu putință.

CHICANEAU

Și pentru ce? În totul de-un ceas am trebuință.
Saî cel mult de vre-o două.

LEANDRU

Nu-î voe de intrat.

CONTESA

Pricep să 'nhideți ușa acestui deșanțat.
Dar mie...

LEANDRU

Nu e voe, porunca'î pentru orî-cine.

CONTESA

O! O! eă intru!

LEANDRU

Asta-î!

CONTESA

Să nu te puî cu mine!

LEANDRU

Atuncîa pe fereastră?

CONTESA

Pe uşă.

LEANDRU

Să te vîd.

CHICANEAU

De-oiu şti că pân' diseară aice o să şed!

SCENA XI

LEANDRU, CHICANEAU, CONTESSA, L'INTIMÉ,
PETIT-JEAN

PETIT-JEAN (luî Leandru)

Nu-l mai aude nimeni, chiar strige 'n gura mare.
L'am pus într'o cămară colo jos, la răcoare,
De pivniță'î aproape.

LEANDRU

V'am spus-o hotărât,
La tata nu se intră.

CHICANEAU

Așa-î! dar ori-și-cât,
Voiu să vorbesc cu dânsul în ceea-ce privește...

(Dandin apare pe răsufătoarea pivniței.)

Ce ved? A! bun e Domnul, căci mi-l înapoeste!

LEANDRU

Cum, pe răsufătoare?

PETIT-JEAN

Curat că e 'ndrăcit?

CHICANEAU

Te rog.....

DANDIN

Taci, fără tine scăpam eu negreșit.

CHICANEAU

Te rog.....

DANDIN

Lipsești de-aice că ești o tidvă goală.

CHICANEAU

Te rog mult, fă-mi plăcerea....

DANDIN

M'apucă ameteală.

CHICANEAU

Am dat, domnule, ordin....

DANDIN

Taci azi sau vrei să țip?

CHICANEAU

Să ți să ducă-acasă....

DANDIN

Inchideți-l, nu-î chip,

CHICANEAU

Ceva vin, o balercă....

DANDIN

Ba să n'o ved la mine.

CHICANEAU

E tămâioasă....

DANDIN (îmblînzit)

Spune-ți afacerea mai bine

LEANDRU (lu: l'Intimé)

Aicî de pretutindenî cată a'î înconjura.

CONTESA

Nu te uita ce-o spune; minciunî va înșira.

CHICANEAU

Spun, domnule, adevărul.

DANDIN

Na! las'o să vorbească!

CONTESA

A! domnule ascultă....

DANDIN

O să mă prăpădească!

CHICANEAU

A! domnule!

DANDIN

Mă 'năbuș!

CONTESA

Privește-mă un pic.

DANDIN

Mă gâtuî! șezi, șezi bine!

CHICANEAU

Mă ieî 'nainte, pic!

Ia seama, pic!

PETIT-JEAN

Adio! De git și la odată

In pivniță căzură.

LEANDRU

Urmați-î de îndată.

De voi poate-aũ nevoe. Dar domnul Chicaneau

Să nu mai iasă astăzi, de vreme ce-acolo

A apucat să intre (lui l'Intimé) In seama ta îl daũ.

L'INTIMÉ

Stai la răsufătoare.

LEANDRU

Fugi, eũ aice stai.

SCENA XII

CONTESA, LEANDRU

CONTESA

Mișelul! îl urmează ca doar l'o încânta.

(Pe răsufătoare)

Nu crede nici o boacă din tot ce-o cuvînta.

Nu are pic de martori; e un mincinos.

LEANDRU

Ce bruma

Le mai vorbești de-aceste? Ei poate 's morți acuma.

CONTESA

L'o face ca să creadă tot ce ș'o 'nchipui.

Ingăduie să intru.

LEANDRU

N'o pot îngădui.

CONTESA

Ved eū că tămăioasa e 'n stare ca din minte
Să scoată la odată pe fiū și pe părinte.
Răbdare; denunța-voiū și pe judecător
Și pe balerca ceea, de nu le-o fi ușor!

LEANDRU

Ai dute, dute acuma și capul nu-mi mai bate.
Ce de nebuni! Năsbuții mai mari nici că se poate.

SCENA XIII

DANDIN, LEANDRU, L'INTIMÉ

L'INTIME

Stai, domnule, odată; nu ești de mers la drum,
Căci șchiopătezi de-a bine.

DANDIN

Mă duc să judec.

LEANDRU

Cum!

Iar tata! — De bandaje ai mare trebuință,
La un chirurg îndată.

DANDIN

Să vie la ședintă.

LEANDRU

Dar, rogu-te, oprește.....

DANDIN

Ved eu la ce țintești.

Ai vrea din al tău tată să faci tot ce voești.
 Respect n'ai pentru mine și nici îngăduință.
 De răul tău n'am parte să dau nici o sentință.
 Omoară-mă încaltea, ia-mi acte, tot, poftim.

LEANDRU

Nu tată. Este un mijloc ca să te mulțumim.
 De-ți pare când nu judeci că viața e-o durere,
 Și dacă la procese tu guști așa plăcere,
 Nu trebui pentru aceasta de acasă să pornești,
 Aici fă-ți meseria, pe noi să ne-osândești.

DANDIN

Magistratura trebui să fie respectată.
 Judecător-păpușă n'oiu fi eu nici-odată.

LEANDRU

Făr' de-apel din contra fi-va-al tău tribunal
 Și judeca-vei totul, civil și criminal.
 In orî-ce zi vei ține de două orî ședință;
 Asupra a orî-ce lucru vei da câte-o sentință.
 De n'o spăla o slugă paharul cum îi zici,
 Condamna-o la amendă; de l-o strica, la bicî.

DANDIN

Tot e ceva. Mai merge când stai să judeci bine.
 Dar leafa pe vacanță? de unde? de la cine?

LEANDRU

De-ajuns din a lor leafă te poți despăgubi.

DANDIN

Imi pare, mie unu, că înțelept vorbi.

LEANDRU

Pe un vecin al nostru....

SCENA XIV

DANDIN, LEANDRU, L'INTIMÉ, PETIT-JEAN

PETIT-JEAN

O! o! stai tu! oprește!

LEANDRU (luă l'Intimé)

De sigur arestatul afară o tulește.

L'INTIMÉ

Nu, nu, n'ai nici o grijă.

PETIT-JEAN

Ne-am dus!... va merge svon!...

Citron, câinele nostru, mâncat-a un clapon.

Nimic nu cruță dânsul! s'apuce tot e gata.

LEANDRU

Proces bun de rîpire avem dar pentru tata.

Acuma să-mi-l prindeți. Dați fuga.

DANDIN

Nu strigați.

Tăcere. Fără sgomot puteți să-l ridicați.

LEANDRU

O pildă cum se cade ne-ar fi folositoare.
Dă ăstuî hoț domestic pedeapsa cea mai mare.

DANDIN

Incaltea-atunci să facem ceva însemnător.
De-o parte și de alta s'avem apărător.
Nu'î unul la 'ndemână.

LEANDRU

Ei pot să se fabrice.
Privește-ți secretarul; portarul e aice.
Dintr'înșii cred că-î face destoinici avocați:
Habar n'aū de nimica.

L'INTIMÉ

Ba nu, să mă iertați.
Voiū adormi pe domnul cât ori-și-ce confrate.

PETIT-JEAN

Eū unul, nu știū boacă, și partea noastră-o pate.

LEANDRU

E 'ntăia-ți pldoarie; în scris o să ț-o dăm.

PETIT-JEAN

Nu știu citi, stăpâne.

LEANDRU

Atunci las', îți suflăm.

DANDIN

Ai să ne ținem gata. Știți, intriga de-oparte!
Ochi să n'avem la daruri, urechea 'n nici o parte.
Pe Petit-Jean l'om pune să fie-acusator,
Iar L'Intimé primească să fie-apărător.

A C T U L I I I

SCENA I

CHICANEAU, LEANDRU, SUFLEURUL

CHICANEAU

Da, d-le, da ; ast-fel mă 'ntoarseră 'n tot felul.
Străin mî-e comisarul, străin și portărelul.
Nu mint măcar c'o vorbă.

LEANDRU

Cred, d-le, ce spuî.

Ascultă însă : mîntea cu eî să nu țî-o puî.
Nîcî p'unul nîcî pe altul nu-î urmări zadarnîc.
Vr'un rēu lor nu le-aî face și te-aî trudi amarnîc.
Treî sferturî din avere pîn'azî le-aî și pierdut,
Umflând la sacî cu acte, ce teancurî s'aî făcut ;
De te-ar mîna păcatul să-î tragî în judecată...

CHICANEAU

Povața d-tale 'mî pare minunată,
Șî fără 'ntârziere urma-voî cum îmî spuî ;
Dar pentru mîne totușî un cuvîntel să puî.
Fiînd-că d-l jude ședîntă astă-zî țîne,
Îndată voî aduce pe fîcă-mea cu mîne.
Pe dînsa s'o întrebe ; să mîntă n'ar putea ;
Îar cînd e la rēpsurî, sunt prost pe lîngă ea.

LEANDRU

Te du și-apoi revino, vei căpăta dreptate.

SUFLEURUL

Ce om!

SCENA II

LEANDRU, SUFLEURUL

LEANDRU

Îți par de sigur purtările-mi ciudate.
 Dar tată-meu e 'n stare să cadă 'ntr'un păcat.
 Măcar în glumă trebui să-î dau de judecat.
 Am planul meu, de-almintreli; voi să condamne bine
 Pe-acest nebun ce numai de judecați se ține.
 Dar iată toți ai noștri; de loc n'aū zăbovit.

SCENA III

DANDIN, LEANDRU, L'INTIME și PETIT-JEAN (în robă),
 SUFLEURUL

DANDIN

Ce's ăștia?

LEANDRU

Avocații.

DANDIN (sufleurului)

Aici de ce-ai venit?

SUFLEURUL

Ca să le-ajut lor, dacă memoria Ț înșală.

DANDIN

Pricep (lui Leandru) și d-voastră ?

LEANDRU

Sunt publicul din sală.

DANDIN

Incepeți dar.

SUFLEURUL. (tare de tot)

Când domni...

PETIT-JEAN

Ei, mai încetinel.

N'o să m'audă nimeni dacă Ț striga ast-fel.
Cînd domni...

DANDIN

Pune-ți toca.

PETIT-JEAN

O !... Cînd dom...

DANDIN

Toca, frate.

PETIT-JEAN

Știu ce respect se cade ori-cine să v'arate.

DANDIN

Atuncia n'o mai pune.

PETIT-JEAN (punându-și toca)

Când d-lor... (sufleurului) UȘOR.

Din toate, începutul îl știu mai bineșor.
 Când, d-lor, în juru-mi privesc cu stăruință
 Și ved eu mersul lumii ș'a ei nesocotință;
 Când printre atîția oameni, nici unul la un fel,
 Nu ved decît comete și stele nici de fel;
 Când ved stăpânitorii și soarta lor cea bună,
 Când ved focosul soare și ved bălăia lună,

(Sufleurul : Babilonieni)

Când ved al lumii sceptru, de la Babilonienii

(Sufleurul : Perși)

(Sufleurul : Macedonienii)

Trecînd la Perji, și 'n urmă la regii Nacedonienii;

(Sufleurul : Poporul)

(Sufleurul : despotismul)

Când ved toporul Romei sfîrșind cu nepotismul,

(Sufleurul : democratismul)

Primind democritismul și 'n urmă monarhismul,
 Când ved și pe Japonia...

L'INTIMÉ

Maî ai mult de vîzut?

PETIT-JEAN

Poftim, mă înterupe; tot șirul mî-am pierdut,
 N'o să maî spun nimica.

DANDIN (luî L'Intimé)

Purtarea ți-e neroadă.
 Ce nu-l lăsași să-și spue întreaga lui perioadă?
 Vîersăm sudorii de sînge, să ved cum D-zeii
 Va trece din Japonia pîn' la claponul sîeu,
 Și-î înterupî discursul c'o glumă deșanțată.
 Haî, d-le, vorbește.

PETIT-JEAN

Am amuțit deodată.

LEANDRU

Da, Petit-Jean, urmează; ai debutat frumos.
Dar pentru ce nevoe lași brațele în jos?
O statue nu-ți are atîta țepeneală.
Mai mișcă-te. Fii vrednic: puțină osteneală.

PETIT-JEAN (mișcându-și brațele)

Cînd... vîd... cînd vîd... că...

LEANDRU

Spune; să auzim ce vezi.

PETIT-JEAN

De! Nu poți de odată doi epurî să vînezî.

SUFLEURUL (sufîind)

Știm...

PETIT-JEAN

Știm...

SUFLEURUL

Că Meta...

PETIT-JEAN

Meta...

SUFLEURUL

Știm că Metamorfoza...

Aud ?

PETIT-JEAN

SUFLEURUL (sufliind)

In ce privește Metam...

PETIT-JEAN

Metam..

SUFLEURUL

Psicosa...

Psicosa...

PETIT-JEAN

SUFLEURUL

Hi ! haramul !

PETIT-JEAN

Și cu haramul.

SUFLEURUL

Iar !

Iar....

PETIT-JEAN

SUFLEURUL

Ah ! ce câine !....

PETIT-JEAN

Câine !

SUFLEURUL

Ce mai măgar !

PETIT-JEAN

Măgar !

SUFLEURUL

E-o vită avocatul.

PETIT-JEAN

Ba d-ta ești vită.

Uitați-vă la dînsul ce față scofilcită !

Să te ia naiba.

DANDIN

Acuma poftim la fapt ; poftim.

PETIT-JEAN

Știți ce ? Văd că degeaba mereu tot ocolim.
 Mă fac să 'ndrug cuvinte de-o poștă și mai bine,
 Cuvinte ce de-aice și pîn' în lună-ar ține.
 Eū unul nu's în stare să 'nșir ce n'am visat,
 Spre-a spune că un câine claponul ne-a mâncat.
 Vorba'î că haita asta e-un hoț ce n'are nume,
 Că ne-a mâncat claponul din Mans adus anume ;
 Că data viitoare de-o fi să nu-l mai scap,
 Procesu-î e și gata, căcî o să'î dau în cap.

LEANDRU

Frumoasă conclusiune ; cât și exodiū face.

PETIT-JEAN

Eū știū c'ați înțeles'o. Atâta-î ; cui îi place !

DANDIN

Ai martori ? zi să vie.

LEANDRU

Numai de s'o putea;
Azi martorii nu's eftinî; nu-î are cine vrea.

PETIT-JEAN

Avem cu toate-aceste, și bunî, cum n'are orî-cine.

DANDIN

Aduceți-î.

PETIT-JEAN

Aice's, în buzunar la mine.
Na, labele și capul claponului; acum
Privește și pronunță.

L'INTIMÉ

Recuz.

DANDIN

De ce și cum?

L'INTIMÉ

Căci sunt din Mans și dinșîi ca și adversa parte.

DANDIN

Drept e că de pe-acolo vin cea mai mare parte.

L'INTIMÉ

Da, d-lor....

DANDIN

Vorbi-veî mult, d-le avocat?

L'INTIMÉ

Eû singur nu știü.

DANDIN

'I place să spue-adevărat.

L'INTIMÉ (cu glas din cap)

Da, tot ce vinovatul socoate mai năprasnic,
Tot, d-lor, ce este la muritorii mai groaznic,
Hatâr și elocvență, de vreți să le numesc,
Unite-s contra noastră.—Deci stați și mă gândesc ;
Căci pe de-o parte vaza victimei mă 'ngrijește,
Iar pe de altă parte Petit-Jean mă uimește
Prin marea-î elocvență.

DANDIN

Stați, d-le avocat ;
Vezi de-ți scoboară tonul ; să sbieri așa-î păcat.

L'INTIMÉ (cu un ton natural)

O ! am mai multe. (Cu un ton pretențios)

Insă, de și la drept urmează
Ca zisa elocvență precum și zisa vază
Să ne însufle grijă, noi totuși socotim
C'a voastră bunătate scut ne va fi. Căci știm,
Că-î bun Dandin cel mare cu cei fără de greșală.
Da, da, Catonul ăsta, a Normandiei fală,
E-un soare al dreptății ce n'o păli în veci :
Victrix causa Diis placuit, sed victa Catoni ; deci...

DANDIN

Pledează foarte bine.

L'INTIMÉ

Deci, fără suspiciune,
De-acuma iați cuvintul și intru în chestiune.

Aristotele, primo *peri Politicon*,
A zis cu drept....

DANDIN

Mă iartă, e 'n chestie un clapon,
Iar nu Aristotele și nici *Politiconul*.

L'INTIMÉ

Dar, cu autoritatea-î, *Peripateticonul*
Ne-ar dovedi că răul și binele...

DANDIN

Ce spuî?

Aici Aristotele autoritate nu-î.
La fapt, mă rog.

L'INTIMÉ

Pausaniás în a lui *Corintiac*....

DANDIN

La fapt!...

L'INTIMÉ

Incriminează....

DANDIN

La fapt, la fapt; eî drace!....

L'INTIMÉ

Iar Gaius...

DANDIN

Faptul, faptul!

L'INTIMÉ

Ilustru-Armenopol

In *Prompt*....

DANDIN

Iți iaă cuvîntul!

L'INTIMÉ

Ci las-o maî domol!

(Repede)

Dar iată faptu.—Un căine în cuhnie pătrunde,
 Dă d'un clapon ce-î place prin formele'î rotunde.
 Acum, cel pentru care vorbesc era lihnit,
 Acel în contra căruî sînt, *autem* jumulit;
 Ș'acela pentru care vorbesc pe-ascuns îmbucă
 Pe-acel în contra căruî sunt. Ordin să-l aducă.
 L'aduc. Și pro și contra apărător numit.
 Pus termen. Trebuî vorbă, vorbesc, și am vorbit.

DANDIN

Na! Na! Na! Aceasta se cheamă expozițiune!
 Tot ce-î de prisosință cu liniște ne spune,
 Și când la fapt ajunge, aleargă îndrăcit.

L'INTIME

Vezi, asta-î frumusețea.

DANDIN

Ba e ceva pocit.
 Nu maî pledează nimeni c'o ast-fel de metodă.
 Ce zice-auditorul?

LEANDRU

Că s'a ținut de modă.

L'INTIMÉ (cu pornire)

Ce să vedeți pe urmă? Sosesc ei. Cum sosesc?
 Imi urmăresc clientul. O casă siluesc.
 Ce casă? Casa în care Dandin chiar locuiește.
 Pătrund în șura care pe noi ne-adăpostește.
 Ni se aruncă nume de hoți, rău-făcători,
 Ne-apuc, ne dau pe mână de cruzi acuzatori,
 Lui Petit-Jean, colegul. Ei, d-lor, ateste
 Ori-cine știe legea *Si quis canis*: Digeste,
De vi... în paragrafo de... de... *claponibus...*
 De nu'î abuzul ăsta cu spiritu-î, opus?
 Și, domniî mei, chiar dacă drept este c'a mea parte,
 Citron, mîncă de-a întregul său numai cât o parte
 Din pasărea în chestiune, tot trebuî socotit
 Că pin' l'această faptă nicicum nu v'am greșit.
 Când oare vr'o dojană de noi a fost primită?
 De cine casa voastră a fost mereu păzită?
 Când, după cuviință, pe hoți nu i-am lătrat?
 S'o spue avocații pe cari l-a înhățat
 Acel Citron, de robe. Avem bucăți din ele.
 Spre-a noastră descărcare voiți dovezi mai grele?

PETIT-JEAN (lui Dandin)

Vezi, d-le....

L'INTIMÉ

Sfârșește.

PETIT-JEAN (idem arătând pe L'Intimé)

Că d-nu...

L'INTIMÉ

Nu sfârșești?

PETIT-JEAN

A răgușit....

L'INTIMÉ

Sfârșește. Hă ! hă !

DANDIN

Să te odihnești

Un pic, ș'apoî conchide.

L'INTIMÉ (greoiu)

Fiind-că ni se spune
Să răsufăm, și margini la vorbă ni se pune,
Eū făr' să las nimica, făr' a prevarica,
Voiū enunța temeinic și vē voiū explica,
Voiū pune 'n evidență idea-universală
Și faptele cuprinse în chestia-actuală.

DANDIN

De zece orī mai bine ar spune orī-ce fleac
Decât s'o mai scurteze odată. Om orī drac,
Orī-ce veī fi, conchide, saū Domnul te trăsnească.

L'INTIMÉ

Sfârșesc.

DANDIN

A !

L'INTIMÉ

Mai 'nainte ca lumea să se nască....

DANDIN (căscând)

Să trecem la deliviū, mă rog.

L'INTIMÉ

Nainte, zic,

Ca lumea să se nască, să iasă din nimic,
 Materia în sînu-î ținea acufundate
 Pămîntul, universul, întreaga fire, toate.
 Elementele: aer, pămînt, foc, ocean,
 Turtite, 'ngrămădite, formaū ca un morman,
 O amestecătură, o masă fără formă,
 Un chaos, un desordin, o 'nvălmășală-enormă.
Unus erat toto naturae vultus in orbe.
Quem Graeci dixere chaos, rudis indigestaque moles.

(Dandin adoarme și cade de pe scaun)

LEANDRU

Ce mai cădere, tată!

PETIT-JEAN

Cum doarme de cumplit!

LEANDRU

Ei, Doamne, scoală, tată.

PETIT-JEAN

Ce, d-le, ai murit?

LEANDRU

Ha! tată!

DANDIN

Cum? ce este? ce vreți? Bre! ce om vajnic!
 N'am tras, zău, niciodată, un somn așa de strașnic.

LEANDRU

E timp să'ți dai sentința.

DANDIN

Da ? La galere !

LEANDRU

Cum ?

Un câine la galere !

DANDIN

Mai știu ce spun acum !

Ba haosul, ba lumea ! mi-e mintea tulburată.
Te rog, conchide.

L'INTIMÉ (arătându-i niște câinișori)

Vino, familie 'ncercată ;

Veniți, beți prunci ! vor dinșii orfanii să deveniți ;

Veniți, cu graiul vostru copilăresc vorbiți.

Da, d-lor, răstriștea asupra-ne picat-a.

Suntem orfanii ; vă cerem să ne redați pe tata ;

Pe tatăl nostru, acela ce ne-a născut pe noi ;

Pe tatăl nostru care.....

DANDIN

Apoi ? apoi ? apoi ?

L'INTIMÉ

Pe tatăl....

DANDIN

Isprăvește ! Ce dandana ! Luați-î :

Udat-aū pretutindenî.

L'INTIMÉ

Aū plîns nevinovații.

DANDIN

Uf! Sufletu-mă începe de jale-a fi cuprins.
 Așa-î când știî atinge ce trebuie atins.
 Ce mare 'ncurcătură! S'a și făcut lumină.
 Aflat e vinovatul; n'ascunde a lui vină.
 Dar de-î pronunț osînda, tot nu m'oiu descurca.
 Ăști copilași, sërmaniî, n'o s'aibă ce mânca.
 Să nu mai vie nimenî. Am trebî de pus la cale.

SCENA IV

DANDIN, LEANDRU, CHICANEAU, ISABELA,
 L'INTIMÉ, PETIT-JEAN

CHICANEAU

Rog....

DANDIN

Haî, mai judec, numaî de dragul d-tale.
 Adio... Dar, ia spune, copila cîpe e.

CHICANEAU

E fică-mea.

DANDIN

Oprește-o; poștește-o 'ncoace, de!

ISABELA

Aî treabă, mi-se pare.

DANDIN

Ce treabă? Nicî o treabă.

(lui Chicaneau)

Imî place! Î ești tată și n'o spuî mai degrabă?

CHICANEAU

Rog....

DANDIN

Știe ea procesul cum d-ta nu-l știi.
Vorbește.... Ce frumoasă'î, ce ochi! minunății!
N'ajunge asta, dragă, mai trebui cuminție.
Privind fetița asta simt o plăcere vie.
Știi oare că 'ntr'o vreme am fost un crai și eu?
Vorbea de mine lumea.

ISABELA

De sigur, domnul meu.

DANDIN

Să-mi spuți acum la cine să fac eu nedreptate?

ISABELA

La nimeni.

DANDIN

Pentru tine sunt hotărât la toate.
Vorbește.

ISABELA

N'am nevoie, îți foarte mulțumesc.

DANDIN

Vezut-ai cum tortură pe cei ce tănuesc?

ISABELA

Nu, d-le, și sigur nici când nu voi vedea-o.

DANDIN

Ha! vin; plăcerea asta acuma veți gusta-o.

ISABELA

Să vezi un om în chinuri nu-ți pare dureros?

DANDIN

De! trece o oră-două, și tot e un folos!

CHICANEAU

Vin, d-le, aice spre-a-ți pune în vedere...

LEANDRU

În două vorbe iată întreaga daravere.
E 'n joc o însoțire. Și mai întâi să știți
Că totu'i pus la cale, deci contra să nu fiți.
Inamoratată-i fata, băiatul o slăvește;
Iar ceea ce vrea fiica și tatăl o dorește.
Acuma dă-ți sentința.

DANDIN (șezând din nou)

Indată-i însoțiți;
De mâine, dacă trebuie; azi chiar, de socotiți.

LEANDRU (Isabelei)

Pe socrul d-tale privește-l; d-nul este.
Salută-l.

CHICANEAU

Ce înseamnă!

DANDIN

Ne spune vr'o poveste?

LEANDRU

Din punct în punct noi facem precum ai ordonat.

DANDIN

Nu-î chip să schimb nimica : e lucru judecat.

CHICANEAU

Nu poți lua o fată când dînsa nu voește.

LEANDRU

Frumoasa Isabelă să spue ce gîndește.

CHICANEAU

Ești mută ? Nu se cade ca să măi taci ast-fel.
Vorbește.

ISABELA

Tată dragă, mă tem să fac apel.

CHICANEAU

L'oiu face eî apelul.

LEANDRU (arătându-î o hîrtie)

Aceasta 'nchee toate.
Iți vezi iscălitura ; veî contesta-o, poate ?

CHICANEAU

Aud ?

LEANDRU

Contractul ăsta e 'n toate regulat.

CHICANEAU

Ved, mi-ați jucat o festă; dar totuși n'ați scăpat.
De-aice o să curgă procesele duzine.
E-a voastră fata, fie, dar punga'i tot la mine.

LEANDRU

Ei, Doamne, cine-ți spune că bogății cătăm?
Noi cerem numai fata, iar punga ți-o lăsăm.

CHICANEAU

A! a!

LEANDRU

Ședința asta a fost pe placu-ți, tată?

DANDIN

Ho! ho! Să nu-mi lipsească procese nici odată
Și cât oi fi în viață cu voi mereu oi sta.
De cât, d'azi avocații să cate-a mai scurta. —
Dar criminalul nostru?

LEANDRU

Toți simtă bucurie.

Iertare, tată; iartă-l.

DANDIN

Ei bine, liber fie.

Tu, noră, ești pricina acestei bunătăți.
Ș'acum hai să petrecem cu alte judecăți.

